

*Socialarbetare kontra rollen som konstnär
i relationsbaserad konst*

Master text av Maria Jonsson
Avgångsår 2016
Huvudvägledare Kjersti Sundland

Innehållsförteckning

Inledning

Wochen Klausur

Min Roll Som Social Arbetare vs Konstnär rollen

Termer runt socialt arbete

Socialt Engagerad Konst

I ett möte med Wochen Klausur

Verk där man jobbar med metoder och strategier genom konsten

White cube vs det offentliga

Tidigare Projekter

Cultivation Station

Clay-Sculpture-And-Bread-Community

Intercultural Workshop Gathering

Voss

Samtaler / Aspekter

Mina metoder och strategier

Reflektioner/ Avslutning

Källförteckning

Tack

Inledning

Under en längre tid har mitt stora intresse varit mänskliga relationer. Här har kommunikationen och dialogen varit en betydelsefull utgångspunkt för att vidareutveckla förhållandet mellan individer. Filosofen Hannah Arendt skriver att man bara verkligen lever när man använder språk och handling riktat mot andra – eller när språk och handling kan upplevas av andra.

Det har resulterat i att mina arbeten ofta handlat om det mellanmänskliga där uttrycksformen varit allt från skulptur och arkitektonisk skulptur till installationer. Viktiga komponenter är materialet, narrativen, och processen. Genom materialet sätts kroppen på prov i form av repetitioner och fysiskt arbete. Under de fem sista åren har jag eftersträvat att uppnå en interaktion med åskådaren genom verken. Detta har dock inte gett mig någon tillfredsställelse under de första åren. Vändningen kom först för cirka ett år sedan då jag deltog i en workshop. Ett deltagande som totalt skulle ändra min syn på mitt konstnärskap. Min roll skulle bli mer aktiv, deltagandet av andra skulle bli en viktig del i mina kommande projekt där dialoger, samspel och relationer får rum att växa fram.

Men vad sker egentligen då konstnären gör ingrepp i samhället för att jobba med problemställningar genom konsten? Vad är skillnaden mellan att återspegla aktuella samhällsproblem i studion genom olika medium i förhållande till att lämna studion för att jobba med problematiken direkt på plats? I en stor gemenskap?

Varför blir relationsbaserad konst ofta likställd med rollen som socialarbetare? Och hur separerar man konstaktivisten från den rollen?

I texten går vi djupare in i frågeställningarna. Vi ser vidare på socialarbetarens roll i förhållande till konstnärsrollen. Följer upp med fyra exempel på verk från både konsten och politiken som tar för sig den ensliga rollen, grupparbeten och kryssningar i de olika konstfälten. Exemplet visar olika strategier och metoder som används för att genomföra projekt både i konsten eller med konsten som inspiration. Vilken respons har relationskonst fått och hur har utvecklingen varit genom åren, räknat från 90-talet? Hur fungerar relationsbaserad konst i galleriet som institution?

Vi ska få en inblick i mitt examensarbete, Intercultural Workshop Gathering, som utfördes i Voss. Ett arbete som omfattar en månads workshop där jag jobbar med integrering som tema. Workshopen tar plats utanför institutioner och är en mötesplats där samspel, dialoger och relationer får frodas. Tillsammans skapar vi ett rum av objekter från månaden som varit, till den avslutande delen, en flerkulturell middag.

Avslutningsvis ser vi på några av mina tidigare arbeten Cultivation Station och Clay- Sculptur- Bread- Community där jag reflekterar över vad det har inneburit för mitt konstnärskap. Jag redogör för mina metoder och strategier, och den slutliga delen ger plats för reflektion över mina tankar och erfareningar jag upplevt under projektet.

Wochen Klausur

Shelter for Drug –Addicted Women, 1993, Wochen Klausur

Båten lägger ut från kaj. En resa som ska ta tre timmar runt sjön Lake Zürich har påbörjats. Inne runt ett bord sitter en samling människor, politiker, journalister, prostituerade och aktivister från olika organisationer. De är samlade för att dela med sig av sina tankar om situationen runt drogmissbruk som sedan sakta gått över till prostitution för att klara finansiera missbruket. Många av kvinnorna är hemlösa, jagade av samfundet och utnyttjade av kunderna. De saknar ett ställe att kunna dra sig tillbaka till då arbetsnatten är över.

I 1993 bjöds Wochen Klausur in av Shedeballen i Zürich för att genomföra ett projekt om drogproblemen som uppstått i byn. Man ville samtidigt ändra institutionens filosofi så att konst inte längre skulle vara fjärrad från den politiska verkligheten.

Under ett antal veckor satte Wochen Klausur upp dialoger runt Lake Zürich där 60 frontpersoner var inviterade för att utväxla tankar runt problematiken. Den slutligen åtgärden blev: ett härbärke skulle sättas upp där de prostituerade kunde få tak över huvudet. Federala hälsodepartementet stod för 2/3 delar av utgifterna och resten av beloppet stöttades upp av det privata. Det hela löstes upp efter 6 år då hälsodepartementet tog bort sin stöttning.

Deras arbete gjorde intryck, metoderna och strategierna man använt sig av inspirerade mig. Genom telefon samtal manipulerade man politikerna och satte dem upp mot varandra för att skapa engagemang.

Wochen Klausur är en konst grupp från Zürich som varit aktiva sedan tidigt nittital. Jag ser dem som konstaktivister som engagerar sig i samhällsfrågor. Man närmar sig ett yrke, social arbetare, för att med friare händer kunna jobba med problemställningar. Konsten skapar rum för frihet och gränserna töjs. Konstnären letar efter vägar runt de regleringar samhället byggt upp. Låt oss vända på situationen; Ville social arbetaren ty sig till metoder där man avsiktligen satte människor upp mot varandra? Vad ville hänt med personen bak handlingen om det kommit fram? Är dessa nyanser med och separerar dessa två yrken?

Min roll som socialarbetare vs konstnär rollen

Året är 2009, oktober månad. Mina fötter rör sig på norsk mark, närmare bestämt Oslo. Med bestämda steg går färden från Fredenborgsvägen, genom rondellen som i andra änden blir Möllerveien. Fortsätter över Grunerbrua och uppför backen till andra infarten på höger sida. Området är Grunerlökka och hundra meter återstår till min slut destination, Stolmakerg 9. Kroppen är nervös då jag ringer på. Efter ett par signaler går dörren upp och genast efter jag passerat tröskeln har arbetsintervjun startat. Genom att vara mig själv ska jag nu ge ett intryck till en person som aldrig har mött mig innan. Ska utstråla tillit, ärlighet, öppenhet och samtidigt få personen till att känna sig komfortabel i mitt sällskap. Borde egentligen vara mer nervös, men är det inte. Mannen som öppnar sitter i rullstol och är i min ålder. Han visar mig till köket och snart har jag en kopp te i handen. Vi hittat snabbt tonen och jobbet som personlig assistent är mitt!

Men vad innebär det att vara en socialarbetare? Som personlig assistent stod det klart vad som förväntades av mig. Genom mig skulle min arbetsgivare ha möjligheten att leva ett så " normalt " liv som möjligt. Olyckan hade hänt fyra år tidigare. Att vänja sig till ny livssituation med vetskap att man måste ha hjälp dygnet runt är stor omställning, privatlivet blir aldrig detsamma. Fast det aldrig blev sagt förstod jag instinktivt att det var viktigt att motivera och uppmuntra för att öka själv känsla.

Termer runt socialt arbete

Ett centralt namn i socialt arbete är forskaren Malcom Payne. Han förklarar detta i följande tre punkter; Payne knyter idén om social förändring till en socialistisk tradition där det sociala arbetet försöker att uppnå en samhällsförändring. Problemlösningen är den andra delen och bygger på en liberal idé där socialarbetarens tjänster efterfrågas av klienten, personen upplever behov av hjälp. Den tredje och slutliga delen tar tag i människors välbefinnande och är starkt relaterad till psykoterapi där man jobbar för att få människor att bättre förstå sig själva. Payne betonar att det givetvis är stor variation beroende på vilken verksamhet socialarbetaren befinner sig inom.

Jag känner mig inte som en socialarbetare. Och som Payne beskriver termen ser jag inte att man måste vara socialarbetare för att kunna skapa förändringar i samfundet. Ännu mindre då man

vill påpeka och kritisera ett beteende eller ett system. För mig är det idealisten som vaknar och vill engagera sig i samhället. Den fria tänkaren och aktivisten får frodas i mitt konstnärskap där jag genom konsten tar fatt i problemställningar som engagerar mig. Som Payne beskriver i den slutliga delen, så jobbar jag inte med en enskild person för att de ska förstå sig själva i sitt konstnärskap. Mitt arbete tar för sig en bredare aspekt där man jobbar kollektivt; där relationer, dialoger och samspel får frodas och styrka grunden för en vidare utveckling.

Hur gruppdynamiken uppkommer kan dels bero på vilka framgångsmetoder jag väljer för att hantera olika situationer som uppstår. Vill jag avvakta för att se utvecklingen eller väljer jag att vara mer offensiv. Vanligtvis ligger jag lite lågt. Inte av rädsla för konflikter utan snarare för att ge den andra individen en möjlighet att göra sig bekant med den nya situationen. Då ges det rum för att bygga upp en trygghet och en tillit till det som är nytt.

Mötet mellan människor behöver nödvändigtvis inte vara påverkat av kulturen eller av vilket kön man har utan även hur olika vi är. Varje individ har individuella metoder över hur man bemöter nya situationer och även olika strategier att hantera dem.

Socialt engagerad konst

“It is working away from art as entertainment. These are artists working in very specific circumstances to make something happen, to make something change. It’s very positive for the future of art – they are trying to do something rather than just represent something.”

*Alistair Hudson, director of Middlesbrough institute of Modern Art,
Jury of Turner Prize (May 2015)*

Det som vi idag förstår som socialt engagerad konst var på nittio-talet långt från accepterat i konstvärlden. Diskussioner huruvida det var konst eller inte slutade ofta med att arbetsmetoden blev avvisad och ifrågasatt, det ansågs inte som konst. Samtidigt är det intressant att blicka fram till början av år 2000. På Konst och Designhögskolan i Bergen var det vid den tidpunkten få eller nästan ingen som hade någon särskild kunskap inom detta fält. Som student måste det ha varit svårt att utveckla sig konstnärligt om man ville utöva denna form av arbete. I dag är fältet utvidgat och har fått många olika namn; Socialt engagerad konst, samhälls-engagerad konst, experimentella samhällen, deltagande, research baserad, relationsbaserad och samarbetskonst för att nämna några. Enligt Claire Bishop använder vi i Europa inte benämningen Social Practice, vi väljer att benämna det med ett av de andra namnen.¹ Jag undrar om detta kan bero på att man vill undgå att hamna i kategorin socialarbetare?

1—Clair Bishop är konsthistoriker, kritiker, författare och professor. Hon har skrivit *ArtificialHells: Participatory Art and the Politics of Spectatorship*. Den första historiska och teoretisk översikten över socialt engagerad konst där hon påvisar utvecklingen och speciella vändpunkter inom fältet.

I ett möte med Wochen Klausur (WK)

För att få en klarare förståelse över utvecklingen tog jag kontakt med WK. Jag ansåg det vara viktigt att ha en dialog med dem för att fånga utvecklingen utifrån deras perspektiv och erfarenheter. Under deras 23 år i fält har det varit förändringar i samhället, politiken och konsten. Faktorer som varit med och förändrat deras projekt, arbetsmetoder och koncept.

Man kan lätt föreställa sig hur tufft det måste ha varit i 1993 då de startade. Vid den tiden var det inte många institutioner som hade internet eller email. Internet fick sitt stora genombrott fyra år senare. Jag kan bara jämföra med min egen research och projektperiod, alla de människor och organisationer jag varit i kontakt med. Utan teknologin hade processen känts oändlig och jag skulle aldrig ha klarat av att genomföra projektet med så stram tidsram som jag haft.

Under åren 2007-2008 upplevde mänskligheten en global finanskris. Det påverkade många konstinstitutioner rent ekonomiskt. Detta innebar att WK var tvungna att göra drastiska förändringar i sitt arbete. Antalet deltagande konstnärer sjönk, vilket ledde till att man var tvungen att korta ner varigheten på projekten samt arbeta i mycket mindre skala. Efter att ha genomfört mitt projekt ser jag tydligt hur viktigt det är att inte vara ensam genom en hel process. Att arbetet får lov att ta den tid som krävs för att frodas och gro fram till ett önskat resultat. Men det är inte bara finanskrisen som påverkat ekonomiskt. Även den sociala välfärden har reducerats

regelmässigt sedan nittioalet, vilket har gjort det svårare att få tag i finansiell stöttning till sociala projekt.

Inom politiken har högersidan utvecklats och blivit en större del i samhället. Från WK sida har solidariteten sjunkit samtidigt som det civila engagemanget växt och öppnat upp för temporära samarbeten mellan politiskt och socialt engagerade grupper.

WK säger slutligen att deras intention aldrig var att påverka samhället i sin helhet. Men man påpekar att en del av deras projekt kan ha haft en effekt på en del mindre samfund som man jobbat med. Genomförandet och realiserandet av koncepten har influerat folk till att se på konst ur ett vidare perspektiv.

Verk där man jobbar med metoder och strategier genom konsten

Vi befinner oss i Colombia och huvudstaden är Bogota. Mannen vi ska se närmre på är Antanas Mockus.² År 1994 ställer han upp i valet av ny borgmästare. Han ställer upp utan att ha något parti bakom sig. Han vinner valet och blir den förste självständige borgmästaren i Colombias historia. 1995 tar han så över i rådhuset som i många år varit dominerat av korrupktion och nepotism.³ I huvudstaden rådde stor dödlighet där våld och rån dominerade. Mockus ville förändra invånarnas inställning och genom utbildning ville han ändra deras uppförande och moralsyn. Med sin filosofiska

bakgrund förvandlar han Bogota. Metoderna han använde hämtade han från konsten, det estetiske och etiska synsättet skulle få samhället på ny köl. Han bjöd in konstnärer och klädde sig själv i spandex med en kappa som representerade Supercitizens. För att minska Kaoset i trafiken användes ett rött och ett vitt kort. Båda avbildade en hand med tummen ner.⁴ Mimiker blev inhyrda för att på ett lekande sätt demonstrera rätt och fel i trafiken. Man stiftade The Carrot Law, där barer skulle stänga kl. 01.00 för att reducera slagsmål och dödlighet.⁵

Polisen utbildades till att lära sig att hantera våld och i skolan uppmanades eleverna att säga ifrån om våld förekom i hemmet. Efter 3 år var han tvungen avgå enligt lagen. Genom att införa The Carrot Law och de andra metoderna hade han reducerat dödligheten med 1/3 del.

Nästa exempel är konstnären Katerina Seda från Tjeckoslovakien. Hon jobbar med sociala möten där hon inkluderar det dagliga livet, politik, stadsplanläggning samt privata relationer. I arbetet Mirror Hill jobbade hon med "avsaknaden av sociala mötesplatser".⁶

2—utbildad filosof och tidigare rektor vid det nationella universitetet i Colombia där han var tvungen att avgå efter att ha vist bar rumpa till en stor mängd protesterande studenter. 3—Nepotism: Favorisering av släktingar utan att se på meriter. Utanför släkten blir det kallt som vänskapskorruption. 4—Det röda kortet visades för bilisterna som inte orkade vänta på grön signal och började vända mitt i trafiken som i sin tur skapade trafik kaos. Vitt kort var för dem som skrek till varandra i trafiken. 5—Carrot är ett slang och karakteriserar en sund person som verken röker eller dricker. 6—Mirrow Hill är en stadsdel utanför Budapest där kändisar och politiker bor. Alla hus har olika arkitekturer och oftast omringade med murar och höga stängsel.

Invånarna kände knappt varandra och ännu mindre stadsdelen de var bosatt i. Hon arrangerade en tävling där deltagarna skulle avbilda allt de såg framför sig när ytterdörren stod öppen. Därefter gjorde hon ett urval på 250 teckningar som trycktes upp i bokformat med områdeskartor inbladade. Själva tävlingen varade en dag och startade kl. 8.00 och avslutades kl. 20.00. Vid slutet av dagen träffades man för att diskutera erfarenheterna av dagen. Familjen som vann fick en resa till Florida.

Slutligen har vi Assemble som vann den prestigefulla Turner prisen 2015. Assemble är en grupp på 18 personer bestående av konstnärer, arkitekter och designers. De fick priset för sitt arbete Grandby four street i Liverpool. Ett område som byggdes på tidigt 1900-tal för hantverkare. Gatorna var då fulla av handel och aktiviteter. Efter Toxihupploppet 1981, jagades människor bort och området förföll.⁷ Regeringen beslutade om rivning av hus för att återuppbygga området.⁸ Lokalbefolkningen kämpade emot beslutet och jobbade för att sätta nytt liv i den en gång så aktiva regionen. Man ville ta vara på arkitekturen och det kulturella arvet. Med bärkraftiga metoder arbetade Assemble tillsammans med Steinbeck Studio och lokalbefolkningen för att gradvis restaurera området. Man ville ordna nya arbeten och göra det möjligt att driva företagsverksamhet. Genom att erbjuda lokalbefolkningen undervisning och arbete ville man ta vara på DIY-andan (do it yourself). Assemble menar att projektet är en reaktion på en dålig situation och inte en lösning på ett stort problem.⁹

7—Ett resultat av långvariga spänningar mellan polisen och den svarta befolkningen. 8—Det ansågs för dyrt att restaurera de gamla viktoriaiska murstenarna. 9—The Guardian nov.

Alla exemplen har samhället som fokus. Man agerar på problemen med olika metoder och strategier. Detta för att synliggöra problemen och sätta dem i fokus. Mockus modifierade samhället genom sina lekfulla metoder. Seda involverar 600 familjer i Mirror Hill. Hur hade hon gjort det? I mitt egna projekt som vi ska se närmre på längre ner i texten, jobbar jag med olika framgångs metoder för att sprida information om projektet.

Genom två tidningsartiklar, webbsidan till kommunen och flyktingtjenesten, mottakcentret, facebook och posters gav inte den uppslutning jag hoppats på. Hade jag varit för naiv? Samtidigt undrar jag hur resultatet varit om jag knackat dörr för en personlig invitation.

Mockus och Sedas strategier knyter kontakt med folket redan i ett tidigt stadium. Den fysiska kontakten med ett individ ger ett starkare intryck än ett informationsblad. En relation skapas och detta underlättar då man ska förhålla sig till det som är främmande. Man kan fråga sig hur Sedas resultat hade varit om hon avskaffat Floridaresan som första pris? Hade uppslutningen varit den samma?

En annan intressant aspekt i socialt engagerad konst är hur barriärerna bryts ner mellan olika artistiska fält. Assemble är ett gott exempel på den formen av samarbete. Man arbetar tillsammans genom hela processer där den breda kunskapen och mångfalden ger en god grund för utvecklingen av projekten. Kan detta vara starten på förändringar på hur man ser på Relationsbaserad konst

Mockus i spandex, Supercitizens

Mimare I trafiken I Colombia

Mirrow Hill, Katerina Seda

White cube vs det offentliga

Jag uppfattar konsten i galleriet mer beskyddande, där toleransen för vad som kan visas är betydligt högre än i det offentliga rummet. Verken på soloutställning *My pain my Rebellion* av turkiska konstnären Sukran Moral – handlar om frihetsberövning och de svaga i samhället och utmanar högre instanser i samhället. Verken är starka och provocerande. Verken *Vagina Room* eller performance *Married With Three Men*, där hon vitsar med maskulina traditioner, skulle kanske fått starkare bemötande och motstånd i det offentliga rummet med en publik som inte valt att exponeras för konsten.

Men hur fungerar ett arbete som är relationsbaserat in i ett gallerisammanhang? Betoningen i relationsbaserat arbetet ligger i kontexten, processen och situationerna som uppstår. Inte nödvändigtvis i skapandet av ett objekt. Projekten är oftast långa där både början och slutet på arbetet är diffust. Åskådarna har blivit deltagare eller co-producenter och fokus ligger inte i att ställa ut i galleriet utan mer i deltagandet. Att profilera sig själv är inte så viktigt. Det viktigaste är snarare att jobba i ett kollektiv där man vidareförmedlar och delar kunskapen som genererar en energi som inte går att skapa i gallerikontext.

Att återskapa energin och kontexten för att uppnå ett visuellt intressant resultat är en utmaning. Då jag besökte Istanbul Bienalen 2015, kom jag över arbetet av Fernando Garcia-Dory, INLAND Turkey Extension Agency. I installationen i mitten av

“I believe it is far more important to have people participate or to try and resolve the small problems of a community than to attract the interest of gallery owners and curators. I see holding an exhibition more as an added reward, not the main aim of the project”.

Katerina Seda

rummet stod ett stort bord med stolar runt om. På höger sida var det en högre plåtå med bord och tre mikrofoner. Ett par högtalare var utplacerade och på väggarna hängde information på papper av olika sorter. På rummets vänstra sida var det en disk där man kunde donera pengar och samtidigt välja en handstickad produkt. För mig fungerade inte denna framställning. Det kändes dött och energin var som bortblåst. Det fångade inte mitt intresse och rent visuellt var det tråkigt.

Hur återskapar man kvalitén i arbetet och är det möjligt? Assemble och arbetet Grandby four street som Visades i förbindelse med turner prisen fungerade bättre. Trots att jag inte varit där fysiskt så ger bilderna en annan energi. Om det är för att de har återskapat rummet i det existerande rummet vill jag ha osagt. Assemble har klarat av att rent visuellt framställa deras arbete så att det appellerar till mig som åskådare. Arbetena har hjälpt mig att klarare se hur ett relationsbaserat arbete kan tas fram.

Trots det har tankarna brottats med ett flertal alternativ där jag argumenterat för och emot. Jag skulle exempelvis aldrig placera deltagarna i Konsthallen som en del av mitt arbete. Det skulle vara att exponera dem och placera dem i en annan situation.

Grandby four street, Assemble (top)
INLAND Turkey Extension Agency, Fernando Garcia-Dory (bottom)

Tidigare projekt

Cultivation Station

Det är höstdag med en sol som steker. Framför mig har jag ett torg belagt med brunsten. Sedan 1897 har detta varit en handelsplats för bönder till att sälja sin skörd på. Parallellt med torget har bilvägar anlagts. Bakom mig reser sig en stor byggnad av röd tegelsten som blev bygd 1914 och ritad av arkitekten Karl Hård af Segerstad. På första plan kan du inhandla livsmedel medan andra våningen är för konsthantverk. Var befinner jag mig?? Jo, på Hakaniemi i hjärtat av Helsingfors. Femtio centimeter bort vid sidan av mig har jag en mobil arkitektonisk skulptur. Två pallar utgör grunden som är 80 cm bred, 120 cm lång och 210 cm hög. Den ena ser ut som en "kiosk" och utrustad med fyra pålar, en på varje hörn. Detta utgör ramen, formad som en rektangel. Den nedre delen är utformad som en box, målad i svart. På kortgavlarna har den ena sidan tre svarta lådor. Ett skåp på motsvarande sida har samma färg. Långsidorna har utfällbara vingar av helt trä som fungerar som en extension till arbetsytan i mitten. På toppen av pålarna ligger ett plexiglas för regnet, långsidorna har takvingar med plexiglas som kan fällas ut. Den andra pallen är ett torn med bord och bänkar. Alla staplade perfekt med inspirationen hämtat från babuchka-kvinnan. Detta är Cultivation (socialisation trough education to develop ones mind and manner) Station, byggt för att aktivera olika rum i stadsrummet. Skapa en mötesplats där man kan dela kunskap, erfarenheter och tankar genom deltagande i t.ex. workshops. Interaktionen är en viktig del, det fulländar arbetet. Det är ett samarbetsprojekt med designers där vi vill komma ut från visningsrummet och öppna upp för en större publik.

Clay-Bread-Sculpture-and-community

Rör vi oss vidare på E18 och 1449 km med bil åt väst i 23 timmar och 41 min så kommer vi fram till Vågsallmeningen i Bergen rätt utanför galleri 3,14. Det är en vanlig vardag där molnen har tagit överhanden. Klockan är tio på morgonen. Lastbilen stannar rätt utanför, lastar av en stor skulptur som visar ett ansikte utformat av sand, lera, sågspån och hästbajs. Den blir placerad mellan dörren till 3,14 och framför den stora stenen som har en lutande vinkel. På stenen placeras senare tornet av bord och bänkar från Cultivation Station där blommor och ljus i genomskinliga syltburkar blir utplacerade. På ett av borden ligger också en bilaga av M (gatemagasin) donerat av ägaren, ett bidrag till det som ska ske senare. Under tiden huggs det ved för att värma upp ansiktet vars funktion är en pizza/bröd ugn. Processen tar flera timmar och under tiden skärs det upp upp diverse grönsaker och andra tillbehör som ska vara på pizzorna. Folk passerar och en del stannar av nyfikenhet för att fråga vad som händer. Några återkommer under hela dagen, vill bara prata och vara sociala i allmänhet och bidra med ingredienser från egna hemmet. Vi har inviterat folk till att komma klockan sex. Precis när klockan slår sex kommer de första dropparna från himlen. Vi ignorerar regnet folk strömmar till. De vill vara med, delta. Massor av pizzor blir gjorda och uppätta. Detta samtidigt som det skapas en fin dialog och en stor gemenskap mellan alla besökare. Samhällsstegen har lagts åt sidan för en stund, vilket ger rum åt alla. Gammal som ung, missbrukare eller tiggare, alla är välkomna. Det enda som önskas är att folk deltar och blir en del av arbetet. Deltagande kan föregå på så många olika vis, att delta kan

vara att bara iaktta och vara närvarande med kropp och skäl.

Projekten som jag beskriver är samarbetsprojekt. Båda har deltagandet som en gemensam nämnare där interaktionen fulländar arbetena. Andra viktiga aspekter är den direkta kontakten med publiken där mötet, deltagandet och det sociala samspelet möts på en plats. I tidigare arbeten har jag strävat efter att uppnå en form av interaktion utan tillfredsställelse. Projekten ovan tydliggjorde mina tankar runt vem jag gjorde konsten för. Men också frågor om visningsrummet och vilka besökarna var kom mer till klarhet för mig. Jag önskade öppna upp för fler människor till att ta del av konsten. Från att ha jobbat självständigt med skulptur och installation där allt kan identifieras genom t.ex. dimensioner och material är kontrollen nu borta. Deltagandet av många människor gör mig som konstnär ovetande av det slutliga resultatet. Ett nytt perspektiv där jag jobbar med tankegången att oavsett hur det slutar så är allt ett resultat.

Cultivation Station (left)

Clay-Bread-Sculpture-and-community (right)

Intercultural Workshop Gathering

Can I ask you a Question about the Norwegian culture? Why do people not talk to each other on the buss? Everyone chooses to sit alone, and if they do sit next to each other they still don't talk. Someone from the office told me that many many many years ago Norway had a disease and half of the population died. Do you think that people still have that in mind and that's the reason why they choose to sit apart and don't talk?

Weldegergis Tesfay

Voss

Bakgrunden till projektet var att studera integrering och hur staten och samhället kan underlätta för människor som kommer till Norge för att söka trygghet. Hur har samhället möjliggjort bildandet av en ny bekantskapskrets? Hur umgås man och finns det ”goa” rum där man kan utveckla sociala mötesplatser och samtidigt kan lära sig de sociala koderna i vår kultur samt vidareförmedla sin egna? Det handlar inte bara om människorna som kommer till Norge utan även de som är fast bosatta. Hur undgår man skapandet av fördomar och främlingsfientlighet för det okända? Hur kan vi integreras med varandra på ett sätt som känns normalt och inte påträngande? I många fall är den viktigaste integreringen att man får kontakt med andra människor. Att man får skapa nätverk som potentiellt kan förenkla när man ska ut i arbetslivet. Att på ett tidigt stadium få möjligheten att umgås med individer i den nya omgivningen underlättar språkinläringen och hjälper till att bygga upp tryggheten på den nya bostadsplatsen.

Väl igång kontaktade jag alla mottagningsställen i Hordaland distrikt, med undantag av Bergen by. Voss agerade först, en relativt liten by även om kommunen sträcker sig långt. Hur var det att komma ensam till en ny kommun och berätta vad du ville uppnå? Vanligtvis söker man på utlysningar eller så blir man direkt tillfrågad om man kan genomföra ett specifikt projekt. Det första mötet var med Voss Statliga mottagning för asylsökare, organiserat av Lopex. Andra exempel på personer eller organisationer jag försökte skapa en allians med var; Flyktingtjänsten i kommunen,

kulturföreläsaren, rektorn på vuxenskolan, ordförande i Voss kommun, konstnärer, Vestnorsk kulturakademi, Magasinet, rödakorsen, asylsökande, matbutiker och så vidare. Mötena resulterade i positiva responser, detta var ett brännande tema och projektet lät spännande. Det som sen förvånade mig väldigt, var hur alla människor jag kontaktat var dåliga på att möta upp. Inte ens flyktingstjänsten i kommunen klarade av att ta sig de 200 meterna bort till vår lokal, något jag hade förväntat. Samtidigt hade jag kanske varit allt för naiv som trott något annat?

Projektets syfte var att skapa en neutral mötesplats utanför institutionerna. Att samla befolkningen till ett gemensamt engagemang där folk kan mötas, bidra och ta del i det man vill. Jag vill understryka att projektet var gjort för att alla skulle kunna delta, man, kvinna, gammal eller ung. Ett deltagande kan också vara att bara möta upp och observera. Under en månad satte jag igång aktiviteter i en mindre oanvänd lokal för att skapa den neutrala mötesplatsen.¹⁰

Jag ville ge de asylsökande en möjlighet att komma ut från institutionerna de var bosatta på. Det jag inte tänkte på var avstånden mellan de asylsökandes bostäder och centrum och att bussförbindelser var få. Än mindre tänkte jag på alla som väntade på sin intervju för att få rätt till norsk undervisning. Med den rätten

10—Då hade jag länge försökt att få tillgång till en butikslokal utan framgång. Man ville ha 25 tusen kronor inklusive 6 månaders deposition fast lokalen stått tom i 2 år.

följde även ett busskort. Faktorer jag missat i mitt förarbete. Jag har i texten refererat till workshop ett par gånger, men egentligen vill jag inte kalla det så.

För mig har det varit en plats där man kunnat komma som man ville, samtidigt har det varit fritt att göra det man ville. Min roll har mer varit en hjälpande hand med tekniska frågor mm. Ordet workshop har varit en referenspunkt när jag presenterat projektet.

För att öppna upp för olika åldersgrupper och såväl för kvinnor som för män, förberedde jag för många olika aktiviteter. Materialet var mycket varierande, allt från lera med såväl bygg tekniker som drejskiva, träverkstad, spray och målarfärg och textil med symaskin. I efterhand ser jag att det var väldigt ambitiöst i förhållande till min kapacitet.

Lokal med materialer rätt fram (top)
Workshop (bottom)

Samtaler / Aspekter

Intercultural Workshop Gathering är en plats där alla är välkomna oberoende av kultur, kön och ålder. Det är deltagandet som står i focus, med eller utan verktyg i handen. Som kvinna och producent var jag i en ovanlig position eftersom många av de manliga deltagarna levde i en kultur där kvinnans roll i samhället skiljer sig från vår. Deltagarna var från Afrika, Syrien, Afghanistan och Irak och övervägande delen var män. De manliga deltagarna sa att jag var en väldigt stark kvinna.¹¹ Man berättade exempelvis att i Eritrea födde kvinnorna ”bara” barn. Vid ett annat tillfälle slets handsågen ur mina händer trots att jag tre gånger gjort klart att jag kunde hantera sågen. Med ett starkare tonfall klargjorde jag än en gång detta och tog tillbaka sågen. Det passades även på att jag inte skulle anstränga mig för mycket något som avtog då jag förklarade att jag tycker om att jobba med kroppen.

Man frågade vilken organisation som stod bakom projektet, och överraskningen var stor när man fick veta att det bara var jag. Jag kallades läraren och någon gång som ledaren. Sistnämnda var en roll jag inte önskade. Jag förklarade att detta var något vi gjorde tillsammans där alla var lika viktiga medspelare. Samtidigt är det förståeligt om de tänkte så eftersom jag stod ansvarig för lokalen, HMS, samt allt material och alla verktyg. På grund av ekonomin var jag tvungen att sätta gränser för diverse önskemål.

¹¹—generellt intryck av de norska kvinnorna ▶ ¹²—med svensk bakgrund har jag i alla dessa år inte helt klarat att separera norskan från svenska, istället har svorsken växt där det stundom varit frustrerande att inte veta vilket språk ett specifikt ord härstammar från.

Efter 18 år i Norge blev min norska verkligen satt på prov då jag skulle vidareförmedla och lära ut språket via engelska.¹² Något som uppskattades enormt mycket då många väntade på sin intervju för att kunna gå vidare för lära sig norska i skolan.

Mitt närmande till konsten genom strategier, metoder och material

Jag har på slutet känt på ordet "socialt arbete" och nästan haft en känsla av att jag gör något brottsligt om jag är för nära eller träder över "gränsen". Men när är det överträdelse och vem är det som påstår att det skulle vara fel? Som konstnär rör jag mig hela tiden i olika konstfält och i olika yrken. Även om det krävs år av studier och praktiskt arbete är detta inte ett hinder. Det handlar om hur jag tar till mig kunskap jag inte behärskar. Vilket sätt jag använder varierar från projekt till projekt. För mig blir detta ett verktyg som jag kan navigera med då jag jobbar.

Som konstnär vill jag förmedla genom konsten, ställa frågor, vara kritisk och sätta igång processer. I min process ifrågasätter jag även visningsrummet. Vem skapar jag konsten för och vilken publik önskar jag nå ut till? I ett försök att hitta svar lämna jag studion för att arbeta direkt på plats och byta ut betraktare mot deltagare. Hur skulle konsten kunna fungera som ett socialt rum ute i det offentliga?

Då jag hade beslutat att jobba med integrering var det viktigt att platsen var obekant. Det innebar att jag var tvungen att skapa ett nytt kontaktnät, men också skaffa mig en uppfattning om byn och dess traditioner. Jag trodde att språket var till min fördel, jag skulle lätt kunna göra mig förstådd när jag sökte kontakt. Faktumet att ingen kände mig på Voss trodde jag också var en fördel, men det skulle visa sig att det inte alls var som jag trott.

I researchen insåg jag genast att jag helt måste strukturera om mitt tilltänkta arbete där middagen var utgångspunkten. Integreringserbjudanden i Voss var ofta riktat till kvinnor och barn, även om majoriteten av de asylsökande var män. Middagen blev den avslutande delen av en månads Workshop där målet var att gemensamt skapa ett rum i den redan existerande arkitekturen. Genom deltagandet ville jag skapa ett samhörigt ägarskap till projektet. Den slutliga måltiden tog plats i rummet där vi arrangerat 8 kokstationer i en ring. Mitten av rummet var avsett för låga bord och sittplatser. På varje station låg det utplacerat ingredienser (utan recept) till en rätt som representerade en kultur. Slutligen jobbade man 3-6 personer på varje station där man genom dialog, samspel och interaktion var tvungen att lösa uppgiften gemensamt.

Jag har tidigare använt en testgrupp för att se vad som växer fram genom en sådan metod, här exkluderade jag andra alternativ. Som utgångspunkt skulle jag använda metaforer från barndomen, ”stol leken”, i själva matlagningen.¹³ Då jag såg den fina dynamiken som uppstod och hur effektivt det var utan recept bestämde jag mig för att inte utföra den andra delen.

I mitt konstnärskap lägger jag stor vikt på att tänka bärkraftigt, vilket gäller i stort sett alla aspekter i produktionen fram till det slutliga resultatet. Exempel i detta projekt är; materialet, rummet, mötesplatsen, dialogerna och hantverket.

Då jag såg mig om i Voss var det många lokaler som stod tomma alternativt var där en liten aktivitet. Min intention var att aktivera en lokal för att visa möjligheten att driva andra aktiviteter än en vanlig butik i samhällets centrum.¹⁴

De stora skyltfönstren skulle vara en fördel för att locka in förbipasserande eftersom man lätt kunde ”följa med” respektive bli ”bekant med” verksamheten.

Jag ser nya möjligheter och funktioner med material som blivit kasserat. På workshopen var maten och materialet skänkt eller återvunnit i närmiljön.¹⁵ Man kan Beskriva materialförrådet som ett Bricolage av element. Men ordet kan även användas som en benämning på själva processen där vi jobbat med de verktyg som funnits till hands. Detta i sin tur har utmanat oss till att tänka stort i förhållande till kreativa lösningar. Upplevelsen gav en del av

◀ 13—Med musik går man runt en ring av antal stolar, antalet är alltid en mindre än deltagarantalet. Då musiken stannar Fattas det en stol, den som blir utan måste gå ur leken.
4—ett resultat av tunneln som är byggd i Voss men också näthandel och köpcenter. Problematiken ligger inte bara i Voss utan i hela landet. Norsk Design och Arkitekturcenter (Doga) lanserade i början av mars tidernas största tilltag för att aktivera tomma lokaler. Här är bland annat Tromsø, Lærdal och Arendal de första pilotkommunerna i projektet.
15—Leran har samlats i hop över en femårsperiod, hela min studiotid, från min Bachelor till master.

deltagarna en ny syn på återvinning och att man kan skapa nytt av gammalt.

Det är inte bara konsumtion, material och tomma lokaler som är ett problem, utan även hur vi förhåller oss till varandra. Hur kan en mötesplats skapas, där det med enkla metoder görs möjligt att dialogen och samspelet mellan individer på ett naturligt sätt får oss att känna oss bekväma?

Genom hantverket tar man vara på skapandet av egen kraft. Man förmedlar kunskap sinsemellan och naturliga samarbeten uppstår.

◀
Innan middag

▶
Matlagningen
(top)

Äter tillsammans
(bottom)

Avslutning

Jag märker att kroppen har använt enorma resurser en kapacitet jag inte var klar över att jag besatt. I mina tidigare arbeten har jag stått väldigt nära till materialet där det taktila och kroppens närvaro varit centralt i skapandet. Min kropp har då fått pröva sig fysiskt i olika former i förbindelse med repetitioner och stora arbeten. Att föreställa sig hur krävande utförandet av detta projekt ville bli var svårt på förhand. Det var inte bara det fysiska men även det mentala. Nu var objektet människan, där dialoger, relationer och samspel stod i fokus. Efter att ha jobbat i två grupp projekt kände jag att det var viktigt att jag satte igång ett projekt själv. Jag ville se vad som krävdes av mig och vilka resurser som gick åt. Vad klarade jag att uppnå? Samtidigt ville det vara klarare för mig i framtiden hur en sådan process kunde bli gjort annorlunda då jag genomgått alla aspekter själv.

En sak är tydlig: jag förstår varför Assemble väljer att ha många deltagare i ett projekt som detta. Med en större kapacitet kan också projektet gro och bli mer omfångsrikt. Som ensam var det långa dagar och veckor eftersom workshopen var öppen sex av veckans sju dagar. Det tunga arbetet påverkade humöret även om jag aldrig visade det.

Jag insåg att denna form av projekt är ingenting man gör över en tvåveckorsperiod. Det behöver tid för att mogna, en chans för deltagarna att vänja sig. I början av månaden hade vi personer som deltog genom att bara vara där. Ju längre tiden gick, desto mer

involverade blev de och till sist var dom mycket aktiva. Workshopens varighet gav ett gott underlag för att skapa goda framtida relationer. Dessvärre är många av de asylsökande tvungna att lämna Voss för att bli utplacerade till nya kommuner.

Hela upplevelsen var en ny erfarenhet. Från att tidigare ha vetat när ett objekt var färdigt, kändes det nu som om jag stod med ett oavslutat arbete. Det fick inte sluta här! Det kändes som jag hade givit deltagarna ett smakprov på hur det kunde vara. Workshopen skapade något mer, det var ett ställe där man kunde bearbeta sina trauman genom konsten och ge plats åt andra tankar. Känslan av maktlöshet över att kommunen inte engagerade sig mer var stor. Jag kände mig utnyttjad, speciellt eftersom kommunen hälsade mig välkommen att göra fler projekt i Voss. Detta trots att de inte besökt projektet en endaste gång! Hur kan jag gå vidare i arbetet för att öppna deras ögon? Jag är tvungen att tänka ut nya strategier.

Workshopen var en del. Den andra delen är Kunsthallen. Här tar jag med mig objekten som vi skapat tillsammans för att ge dem ett nytt liv i en ny kontext. Objekten får behålla sina former medan jag provar att skapa en arkitektonisk skulptur i gallerirummet. Kunsthallen är bara en mellanstation. Objekten kommer att fortsätta vidare och fungera som en katalysator i andra kontexter. Man kan säga att en viktig bas är byggd, mötesplatsen! Genom den kan man skapa ett rum där andra projekt har möjlighet att frodas.

Källförteckning

Böcker

Bishop,C, 2012, *Artificial Hells: Participatory art and the politics of spectatorship*, London, Verso

Mesch, C and Michely, V, 2007, *Joseph Beuys The reader*, London, I.B. Tauris & Co Ltd

Rancière, J, 2012, *Artes: Den Emansiperte Tilskuer*, Oslo, Pax Forlag AS

Bourriaud,N, 2007, *Artes – Relasjonell Estetikk*, Oslo, Pax Forlag AS

Thompson, N, 2012, *Living as a Form: Socially Engaged art from 1991-2001*, New York, Creative Time Books

Kester, GH, 2004, *Conversation Pieces: Community + communication in modern art*, Berkeley, University of California Press

Pallasmaa, J, 2009, *The thinking hand: Existential and Embodied wisdom in architecture*, John Wiley & Sons Ltd, United Kingdom

Kester, GH, 2011, *The one and the many*, London, Duke university press

Bohm, D, 2010, *Om dialog veien til åpen kommunikasjon*, Norge, Flux forlag

Kunsthåndverk, 2016, Årgang 36/Nr. 139/ Utgave 1

Elektroniska tidskriftsartiklar

Byrom for alle Datum 5/10 2015

<http://www.arkitektnytt.no/byrom-for-alle>

Vil lage flyktningleir på Svalbard Datum 9/10 2015

<http://www.nrk.no/sorlandet/vil-lage-flyktningleir-pa-svalbard-1.12374833>

Kan ikke leve med flyktningleir her Datum 9/10 2015

<http://www.dagsavisen.no/oslo/kan-ikke-leve-med-flyktningleir-her-1.399840>

Arna mottakssenter blir brukt som forbilde Datum 9/10 2015

<http://www.bt.no/lokallokal/arnaogosteroy/Arna-mottakssenter-blir-brukt-som-forbilde-1901241.html>

Private aktører tjener godt på asylmottak Datum 9/10 2015

<http://www.aftenposten.no/okonomi/Private-aktorer-tjenerAgodt-pa-asylmottak-7272061.html>

Usel hygien på Bert Karlssons boenden om den lonsamma

asylmarknaden Datum 9/10 2015 <http://www.svd.se/usel-hygien-pa-bert-karlssons-boenden/om/den-lonsamma-asylmarknaden>

Barneombudet: – Vi må vurdere flyktningleire på norsk jord

Datum 21/10 2015

http://www.nrk.no/norge/barneombudet_-_vi-ma-vurdere-flyktningleire-pa-norsk-jord-1.12579154

Integrering av flyktingar Datum 10/10 2015

<http://www.nrk.no/ytring/toff-kjaerlighet-1.12592852>

De blev bästa vänner med flyktingarna Datum 10/10 2015

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article21558607.ab>

Vad är en flykting? Datum 10/10 2015

<http://tv.aftonbladet.se/abtv/articles/92528>

Här låser asylboendet in barnas leksaker Datum 10/10 2015

[http://www.svd.se/har-laser-asylboendet-in-barnens-leksaker/om/den-lonsamma-asylmarknaden#xtor=AD-500-\[svd\]-\[tf_huvudspalt_1510\]-\[integration\]-\[aftonbladet\]-\[ettan\]-\[29\]](http://www.svd.se/har-laser-asylboendet-in-barnens-leksaker/om/den-lonsamma-asylmarknaden#xtor=AD-500-[svd]-[tf_huvudspalt_1510]-[integration]-[aftonbladet]-[ettan]-[29])

Teltleirer som disse kan bli realitet for å skaffe tak over hodet til flyktningene. Datum 22/10 2015

<http://www.dagbladet.no/2015/10/14/nyheter/samfunn/politikk/regjeringen/asylsaken/41480617/>

Just nu inte hållbart på sikt för sverige , behöver 29 extra miljarder för att klara nästa år Datum 22/10 2015

<http://www.svd.se/live-migrationsverket-om-prognosen/om/flyktingkrisen-i-europa>

Behöver 29 extra miljarder för att klara nästa år. Datum 22/10 2015

<http://www.svd.se/just-nu-170-000-asylsokande-2016/om/flyktingkrisen-i-europa>

Har 100 000 tomme telt – og ingen syria flyktingar. Kritikken vokser mot Saudi-Arabia. Datum 23/10 2015

<http://www.dagbladet.no/2015/09/20/nyheter/utenriks/syria/saudi-arabia/41127293/>

Knäck frågor som avgör flyktning samtalen Datum 23/10

<http://www.svd.se/har-ar-knackfragorna-som-avgor-flyktningssamtalen/#sida-7>

Trollhättan mordet Datum 23/10

<http://www.dagbladet.no/2015/10/23/nyheter/utenriks/sverige/trollhattan/drap/41633414/>

«Integreringen startet med at jeg IKKE fikk møte sønnen min da jeg ringte på døra» Datum 23/10

<http://www.dagbladet.no/2015/10/23/kultur/meninger/kronikk/flyktningkrisen/integrering/41638134/>

Åpner ankomstmottak i Råde Datum 23/10

<http://www.nrk.no/ostfold/apner-ankomstmottak-i-rade-1.12578943>

Smart Club er blitt mottak for 1000 asylsøkere Datum 23/10

<http://www.dagbladet.no/2015/10/09/nyheter/politikk/asyl/41428980/>

Veiledning for å hjelpe, god side Datum 23/10

<http://rwtn.no/behov-ved-mottak/>

Konst referanser

Kobra: Kultur på flykt Datum 3/10 2015

<http://www.svt.se/kobra/se-program/avsnitt-19-21?autostart=true>

Sørfinset Skola Sössa Jørgensen Datum 8/ 10 2015

<http://sorfinnsetskole.blogspot.no/search?updated-min=2010-01-01T00:00:00-08:00&updated-max=2011-01-01T00:00:00-08:00&max-results=11>

Katerina Seda Datum 9/10 2015

http://www.frieze.com/issue/review/katerina_sheda/
<http://www.domusweb.it/en/interviews/2011/01/16/acting-as-a-director-katerina-seda.html>

Socially Engaged art Claire Bishop Datum 10/10 2015

<https://quigley.wordpress.com/2011/07/07/summary-of-%E2%80%9Cparticipation-and-spectacle%E2%80%9D-claire-bishop/>

Föreläsning Claire Bishop

<https://www.youtube.com/watch?v=MdKniMT46tg>

The One-Question Interview: What Nicolas Bourriaud Thinks Artists Should Be Reading Datum 1/11 2015

<http://glasstire.com/2015/10/28/the-one-question-interview-what-nicolas-bourriaud-thinks-artists-should-be-reading/>

Turner prize Datum 11/03 2016

<http://www.theguardian.com/artanddesign/2015/oct/04/turner-prize-2015-review-pitifully-limited-expectations>

<http://www.theguardian.com/artanddesign/2015/nov/29/assemble-architecture-collective-london-turner-prize>

<http://www.theguardian.com/artanddesign/2015/may/12/turner-prize-2015-shortlist-nominations-assemble-bonnie-camplin-janice-kerbel-nicole-wermers>

Fary tale, Ai Wai Wai Datum 3/03 2016

<https://www.youtube.com/watch?v=g3dIiVfgt-I>

Radio

Invandrare och kvaliteten på flyktingläger Datum 5/10 2015
dags nytt 18 radio p

Tack

Kjersti Sundland, Sabine Popp, Eamon O`kane,
Duncan Higgins, Pedro Gòmes-Egana, Kjell-Erik Ruud,
Jouni Kuuva, Erik Lytskjold, Bengt Jonsson,
Voss statliga motag för asylsökare, alla deltagare på projektet, Geir
Tore Holm, Sössa Jörgensen, Wochen Klausur.

Philipp von Hase, Valentino

